

Egemenliğin İki Tanımı: Bodin ve Bataille

Two Definitions of Sovereignty: Bodin and Bataille

Emre ŞAMLI*

Öz

Egemenlik siyaset biliminin en çok tartışılan ve zamanla en çok evrim geçiren konularından bir tanesidir. Tarihte ilk kez Jean Bodin tarafından dillendirilen ve devlerin iktidarı ile ilişkilendirilen egemenlik, Machiavelli'den Hobbes'a ve Rousseau'ya kadar birçok siyaset düşünürü tarafından kullanılmış ve tanımlanmıştır. Bütün bu tanımlamalar ve değerlendirmelerin ötesine geçen isim olarak adlandırılan Georges Bataille da egemenlik üzerine fikirler sunmuş ve onun tarifini yapmaya çalışmıştır. Öncüllerinin ve çağdaşlarının aksine egemenliği kişisel bir olgu olarak değerlendiren Bataille, sadece Nietzsche'nin takipçisi olması itibarıyla değil, aynı zamanda aşırılığı benimsemesi açısından da ilgi çekici bir düşündürüdür. Faydanın reddi, içsel deneyim, arzu, ihlal (*transgression*) gibi kavramlarla bir yandan toplumsallığı reddeden diğer yandan egemenliğin hiyerarşik, teritoryal ve kurumsallaşmış olarak bilinen klasik tanımını kabul etmeyen Bataille, egemenliğe farklı bir pencereden bakmanın mümkün olduğunu göstermiştir. Bunun en görünen yolunun '*harcama*' olduğunu ifade eden Bataille ile egemenliğin klasik tanımını yapan Bodin'i kıyaslayacak bu makalede farklar ve benzerlikler gösterilmeye çalışılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Egemenlik, Bodin, Bataille, İçsel Deneyim, İhlal (*transgression*), Harcama

Abstract

Sovereignty is a notion that is discussed more than any other ones in political science and has experienced many evolutions. The notion that was expressed by Jean Bodin for the first time and that is related with the power of state was defined and evaluated by many scholars from Machiavelli to Hobbes and Rousseau. There is a person who passes beyond all the definitions and evaluations and provides his own ideas on the sovereignty: Georges Bataille. Contrary to his ancestors and contemporaries, he states that sovereignty is subjective. He is a challenging scholar not only because he was a follower of Nietzsche, but also because he was a representative of extremism. On the one hand, he denies sociability and something on society by the notions of reject of utility, inner experience, desire, transgression, and so on; on the other hand he does not accept sovereignty, which is clarified as hierarchical, territorial, and institutionalized. In other words, he is a scholar that makes people think sovereignty from different position. In this paper Bataille who claims the most obvious way of sovereignty is '*consumption*' and Bodin who defines sovereignty classically will be compared and similarities and differences are tried to be demonstrated.

Keywords: Sovereignty, Bodin, Bataille, Inner Experience, Transgression, Consumption

* Dundee Üniversitesi, İşletme Fakültesi (Yönetim Çalışmaları), E-posta: 2400216@dundee.ac.uk

1. Giriş

Siyaset biliminin çoğu kavramı gibi devlet ile ilgili olan egemenlik, kilisenin ve feodal siyasi birimlerin Orta Çağ boyunca siyasal ve toplumsal iktidarının çözülmesi ile kendine çok daha kritik bir yer edinmiştir. Modern ulus-devletleri önceleyen mutlakiyetçi devletlerin ortaya çıkışında önemli ve ideolojik bir rol oynayan egemenlik, özellikle 19 ve 20.yüzyılda büyük bir yaygınlık kazanmıştır (Mısır, 2012, s. 55).

Etimolojik kökleri Latince üstün güç/iktidar anlamındaki *supranus* kelimesine kadar uzanan egemenlik, ilk defa 16. yüzyılda Jean Bodin tarafından “bir devletin mutlak ve sürekli iktidarı” olarak tanımlanmıştır (Mısır, 2012, s. 56). Bodin’den itibaren devletin niteliği olarak kullanılan egemenlik, yaygın olarak, belirli bir coğrafi alan ve o alanda yaşayan halk üzerinde mutlak hükmetme yetkisi şeklinde tanımlanabilen *iç egemenlik* ve insan topluluklarının (devlet) uluslararası düzlemde eşit özneler olarak kabul görmesini ifade eden *dış egemenlik* şeklinde ifade edilmektedir (Eryücel, 2012, s. 71).

Egemen gücün mutlak, sınırsız, tek, bölünemez ve devredilemez olduğunu savunan ve Niccolo Machiavelli, Thomas Hobbes ve makalede bahsi geçecek olan Jean Bodin tarafından dile getirilmiş olan klasik egemenlik teorisinin, ulus devletleri egemenliğin yegâne temsilcisi olarak konumlandığını dile getiren literatür, farklı tanımlamaların varlığına da işaret eder. Bu çerçevede federalizm, kuvvetler ayrılığı, hukuk devleti, insan hakları ve insani müdahale¹, ulus-ötesi kuruluşlar, sivil toplum gibi kavramların sahneye çıkışına atıf yaparak egemenlik tanımlarının değiştirilmesi gerektiğini açıklar (Eryücel, 2012, s. 79).² Bu anlamda John Locke, Jean Jacques Rousseau ve Emmanuel Sieyes gibi isimlerin ve fikirlerinin önemli olmakla birlikte geliştirilmeyi beklediğini dile getiren literatür, egemenliği devletin alanı olmaktan çıkarmamakla kendine ciddi bir kısıtlama getirmektedir.³

Diğer bir ifadeyle, siyasal tarih boyunca sıklıkla kullanılmasına ve genellikle Bodin’in yaptığı tanımlama üzerinden okunmasına karşın kendini devletin sınırları dışında ifade ettiremeyen egemenlik kavramına ilk ve belki de en ciddi itiraz devlet merkezli yaklaşımları reddetmesi ile bilinen La Boetie’den gelir. En başta siyaseti reddeden ve bu anlamda siyasal düşüncenin en temel savlarından birine, *zoon politicon*, saldıran La Boetie’ye göre, insan doğuştan ya da doğal olarak siyasal bir hayvan değildir; insan sonradan siyasal bir hayvan haline gelmiştir (Ağaoğulları,

1 Bu meselenin “temel adalet değerlerine gönderme yapılarak” haklılaştırılan sürekli bir acil ve istisnai durum yarattığı belirtilirken, polislik hakkının evrensel değerler tarafından meşrulaştırıldığı ve bu sayede de egemenlik sahasının ulus-devletin çerçevesinin dışına çıkması gerektiği vurgulanmaktadır (Hardt ve Negri, 2012, s. 39-40).

2 Birleşmiş Milletlerin oluşum sürecinde buna egemenlik tartışmalarına girildiğini dile getiren Hardt ve Negri bir tarafta egemenlik hakkının devrine odaklanan Hobbesçu yaklaşımın diğer tarafta da küresel bir sivil toplum kurularak ulus-devlet dayatmalarından sıyrılmayı amaçlayan Lockeçu yaklaşımın varlığından bahsederler (Hardt ve Negri, 2012, s. 29).

3 Meseleyi devletin alanı olmaktan çıkarmamalarına karşın Hardt ve Negri’nin egemenliğin evrimine dair dile getirdikleri fikirler oldukça kıymetlidir. Yazarların belirttiği gibi egemenlik Amerikan Devrim ile birlikte aşkın olma halini bırakmak durumunda kalmıştır (Hardt ve Negri, 2012, s. 173). Diğer bir ifadeyle, iktidarı aşkın bir alme havale eden ve kaynaklarını halktan uzaklaştıran Avrupa egemenliğine karşın, Amerikan Devrimi ile egemenlik kavramı tamamen toplumun içindeki iktidara gönderme yapmış ve onu çokluğun yaratıcı hareketine tabi kılmıştır.

2015). Tıpkı Machiavelli gibi hükmeden ile hükmedilen arasındaki ilişkiye odaklanan Boetie, Machiavelli'nin hükmedene atfettiği ele geçirme arzusu, *virtu*, yetenek gibi kavramları ortadan kaldırarak, egemenliğin egemen varlıktan hareketle değil, onu egemen kılınlardan hareketle anlaşılabilceğini dile getirir.

Böylelikle, La Boetie, egemenliğin üst-yapısal bir durum olmaktan öte altyapısal bir olgu olduğunu dile getirmiştir. Benzer meseleler üzerinde kafa yoran Georges Bataille da tıpkı La Boetie gibi egemenliğin altyapısal bir süreç olduğunu ve hükmedilenlerin (insanlar) üzerinden okunması gerektiğini dile getirir. Ama bir noktada Boetie'den ayrılır ve egemenliğin devlet ile olan ilişkisini keserek, onu insanın gündelik hayatının bir parçası haline getirir.

Bu makalede, söz konusu bu anlayış incelenecek ve bu yapılırken onun klasik olarak nitelendirilen Bodin'in egemenlik anlayışından farklarının neler olup olmadığı gösterilmeye çalışılacaktır. Bu çerçevede öncelikle Jean Bodin'in görüşleri ve egemenlik üzerine fikirleri incelenecek ve devamında Georges Bataille'in egemenlik kavramsalı değerlendirilmeye çalışılacaktır. Bodin'in görüşlerini egemenlik ile ilgili fikirlerini daha iyi kavrayabilmek adına onun devlet kuramına yer vermenin gerekliliği göze çarpmakta ve bu anlamda ilkin Bodin'in devlet ve mutlak monarşi üzerine yaptığı okumalar dile getirilmektedir.

2. Bodin ve Egemenlik

Egemenlik kavramını siyasal düşünceye armağan etmesi ile Jean Bodin (1530-1596), siyaset felsefesine çok önemli bir katkıda bulunmuş ve Orta Çağ'ın 'kralın kutsal hakkı' kuramını yadsıyarak, monarşiyi hukuki ve felsefi temeller üzerine oturtmuştur. Diğer bir deyişle, teritoryal, hukuki ve hiyerarşi üzerinden egemenlik tanımlayan ve onu daha çok siyasal egemenlik ile eşdeğer gören Jean Bodin, bu şekilde devlete içkin bir kavram olan egemenliği önceki siyasal yapılanmalardan ayırmıştır (Eryücel, 2012, s. 67).

Bunun yanında, söz konusu kavrama din dışı bir anlam kazandırmış olan düşünür, siyaset alanını prensin iktidarı biçiminde formüle etmiş olan Machiavelli'nin aksine bu iktidarı egemenlik erki şeklinde kavramlaştırmış ve böylece modern devlet kuramının gereksinim duyduğu temel düşünsel kategoriyi de ortaya koymuştur.

1571 yılında dinsel uzlaşının yolunun krallık erkinin güçlendirilmesi ile mümkün olacağını savunan Politikler Partisi'nin liderlerinden biri olan Kral IX. Charles'ın küçük kardeşi Alençon Dükü François'nun hizmetine giren Bodin'in, bu görüşleri henüz genç yaşlarında benimsemiş olduğu söylenebilir (Ağaoğulları, 2015). Bu duruma örnek olarak bir konuşmasında dile getirdiği "devlet gereğinin özel görüşlerden önce gelmesi gerektiğini" cümle gösterilmektedir.

Katolikler ile Huguenotlar arasındaki savaşların dinsel hoşgörünün hâkim kılınmasıyla önlenebileceğini ve iktidar boşluğu ile bunun doğurduğu kargaşadan ancak egemenliğin tek kişinin elinde bulunduğu mutlak monarşi sistemiyle çıkılabileceğini savunan Bodin'in haklılığı,

1572 yılında gerçekleşen Saint-Barthelemy Kıyımı ile ortaya çıkmıştı. Çünkü dinsel bağnazlığın yol açtığı bu şiddet eylemi, ülkeyi bölünmeye, hatta bir iç savaşa sürükleyerek Fransa Krallığı'nın geleceğini tehlike içine atmıştı. Fransa'nın içine düştüğü bu zor dönemi aşabilmesi için siyasetin ahlaklaştırılarak bir an önce düzenin kurulması gerektiğine inanan Bodin, bu amaçla kralın mutlak erkini savunan ve bunu egemenlik kavramıyla pekiştiren başyapıtını (*Devletin Altı Kitabı*) yayımladı.

Devletin Altın Kitabı'nda, Machiavelli'nin ahlak dışı yaklaşımı dolayısıyla devletlerin temelinde dinsizliği ve adaletsizliği yerleştiren kişi olduğunu söyleyen Bodin, tiranı öldürmeyi meşru kılan Monarkomaklara yönelik ise "Machiavelli'ye düşman olmak için yola çıkan ve anarşiye kapı aralayan insanlar" ifadelerini kullanır. Diğer bir deyişle Bodin'e göre, çağdaşı olan yazarlar, siyasetin içermesi gereken ahlaksal ilkeleri dışlamışlar, adaletin önemini kavrayamamışlardır; Machiavelli prenslere güçlerine güç katabilmeleri için adaletsiz yöntemler öğütleyerek, Monarkomaklar ise uyrukları meşru otoritelere karşı kışkırtarak, siyaset sapkınlığı yapmışlardır (Ağaoğulları, 2015). Bundan kurtulabilmek için evrende hüküm süren düzeni siyasete de uyarlamak gerekir. Daha açıkçası, hiyerarşik bir yapıya uygun olarak, yurttaşların yöneticiye itaat ettiği, yöneticilerin prens sadık olduğu, prensin de Tanrı yasaları doğrultusunda yönettiği bir düzen kurulmalı ve siyaset ahlakla yoğrulmalıdır.

Devleti tanımlarken "birçok ailenin ve bu ailelere ortak olan şeylerin egemen erk tarafından doğrulukla yönetilmesidir." cümlesini zikreden Bodin için yönetimin ilkeleri doğruluk, aile ve ortak şeylerdir (kamusallık). Devletin kökenini güç ve şiddete bağlayarak devletin Tanrısallığı anlayışına karşı çıkan düşünür, sadece söz konusu kökenden hareket edildiğinde zorbalık ve eşkıyalığın da anlaşılabileceğini bildiği için devlet yönetiminin doğruluğu, adaleti içermesi, bir başka deyişle hakça olması gerektiğini belirtir (Saygılı, 2014). Ayrıca Bodin'in egemenin gerekirse "uyruklarının rızasını almadan adaleti dağıtması" gerektiğine dair argümanı adalete ne derece önem verdiğini işaretlemektedir (Hardt ve Negri, 2012, s. 102).

İyi düzenlenmiş devlet yönetiminin hakça olmasından ne anlaşılması gerektiğini, Bodin, gerek "her devletin birinci ve temel amacı erdem olmalıdır", gerekse Aristoteles'i anımsatırcasına "bir devlet ile bir insanın mutlulukları aynı şeydir" diyerek dile getirir (Ağaoğulları, 2015). Buna göre, bir devlet ile bir bireyin en yüce iyilikleri olan erdemleri arasında hiçbir fark yoktur. Bu anlamda erdemli bir insan, iyi bir yurttaşdır ve ortak iyiliğe hizmet eder.⁴

Bodin'e göre aile, özel mülkiyet hakkı bulunan ve babanın otoritesi altında örgütlenen doğal ve devleti oluşturan ilk hücrelerdir. Üstelik aile, iyi düzenlenmiş siyasal toplumun mikro düzeydeki modelidir. Ağaoğulları (2015) bu meseleyi, "İyi yönetilen aile, devletin gerçek suretidir ve ailedeki erk egemen erke benzer. Ayrıca evin doğru yönetimi, devlet yönetiminin gerçek modelidir" şeklinde açıklamıştır (s. 405-406) Konu üzerine yapılan değerlendirmelerde söz konusu

4 Buradan çıkarılması gereken iki sonuç vardır. Bunlardan ilki ahlak ile siyaset birbirinden ayrılmaz bir şekilde bağlıdır. Diğer ise insanların gerek ahlaki gerek siyasi yaşamları doğanın temel ilkelerine (Tanrı) bağlıdır. Diğer bir ifadeyle, her ne kadar devletin oluşumunda Tanrı'yı ve egemenliğin kullanımında Tanrısız gücü için içine katmasa da meşruluk noktasında onu kullanmaktadır.

yaklaşımın iki sonucunun olduğu dile getirilir. İlki, Bodin'in, devleti aileye benzetmekle, babanın aile içindeki yerini ve rolünü devlet içinde krala vermiş olduğudur. Devletteki iktidar ilişkileri, bir bakıma ailedeki iktidar ilişkilerinden türemektedir. Nasıl ki *pater familias* aile üyelerinin canları üzerinde “tanrısal ve doğal yasalardan kaynaklanan” karar verme hakkı varsa, kralın uyrukları ya da yurttaşları üzerindeki hakkı da aynıdır (Saygılı, 2014).⁵ Bodin'e göre egemenlik ile 'emre itaat etme' arasında çok yakın ilişki mevcuttur. Zira aile içerisinde 'emre itaat etme' noktasında zorluk yaşamayan ve bunun kıymetine haiz olan çocuk devlete en iyi yurttaş olma yolunda ilk eğitimini sağlam bir şekilde almış demektir (Saygılı, 2014). Bu anlamda, ailede bunu öğrenen çocuk devletin yasalarına, başkalarının haklarına ve ödevlerine saygılı olmayı öğrenmiş olur ve devlet daim olur. Diğer türlü 'asi' çocuk devletin çökmesine sebep olur ve bu da toplumun ve bireyin esenliği ve mutluluğu için felaket anlamına gelir.

İkinci olarak, devletin ailelerin yönetimi olması, kralın uyruklarının aile babaları, yani özgür yurttaşlar olduğu anlamına gelir (Ağaoğulları, 2015). Bu, devleti tiranlıktan, zorbalıktan ayıran önemli bir kıstastır. Zira tiranlık erki yalnızca köleler, kullar, serfler üzerinde bulunur; oysa devlette egemen erk, özgür insanlar olan aile babaları üzerinde hüküm sürer. Daha açıkçası, her *pater familias* yönettiği evinden dışarıya adım atınca, “efendi, başkan, senyör sıfatlarından yoksun kalıp yurttaş adını alır” ve egemen erkin yetki alanı içine girer. Bu bakımdan bütün yurttaşlar, egemenin karşısında eşit bir konumda bulunurlar. Bu durum, siyasal bağımlılığın gayri-şahsi olması demektir. Böylece, egemene aynı şekilde boyun eğen yurttaşlar, devletin onlara tanıdığı çeşitli yurttaşlık haklarına da sahip olurlar.

Ancak yurttaşlar kendi aralarında eşit değillerdir, toplumsal bakımdan farklılıklar gösterebilmektedirler. Bodin, açıkça feodal yapıdan esinlenerek yurttaşların din adamları, soylular ve halk olmak üzere üç sınıfa ayrılmış olduğunu, hatta belli toplumlarda yurttaşların dışında özgür olmayan insanların, yani kölelerin de bulunduğunu vurgular. Buna karşın, bir soylu ile bir halk adamının egemen erk karşısındaki konumlan hiçbir fark içermez; her ikisi de mutlak bir biçimde egemene itaat etmekle yükümlüdür. Buna karşılık, egemen de yurttaşlara adalet, öğüt, yardım ve koruma götürür. Daha açıkçası, kişiyi “yurttaş yapan, bir yanda özgür uyruğun egemen prensini tanıması ve ona itaat etmesi, öte yanda prensin uyruk için koruma, adalet ve savunmada bulunmasıdır.” Diğer bir ifadeyle, Bodin egemenlik makinesinin çalışmaları vesilesiyle çoklukları her an düzenli bir bütünlüğe dönüştürdüğünü ve toplumu iktidarın içine çekerek bireyi gerçek kıldığını belirtmiş olur (Hardt ve Negri, 2012, s. 105). Ve fakat söz konusu ilişkide karşılıklılık olduğunu ifade eden düşünceler de mevcuttur ve onlara göre egemen ile yurttaş arasında ontolojik bir ilişki vardır; varoluşlarını birbirleriyle olan ilişkide bulurlar (Ağaoğulları, 2015). Egemen, yurttaşın ona mutlak boyun eğmesiyle var olur; yurttaş ise, var olabilmek için egemenin korumasına ve yardımına gereksinim duyar.

Devlet tanımında yer alan üçüncü öge olan kamusalılık (ortak şeyler), *res publique* terimi ile karşılanır. Toplumda ortak ya da kamusal bazı şeylerin olmaması durumunda devletin de var olamayacağını dile getiren Bodin, egemenlikten başka ortak ve kamusal bir şeylerin olması

5 Kitabın 2,3 ve 4.bölümlerinde aile ile devlet arasındaki ilişki incelenir.

gerekir. Tıpkı ortak ya da kamusal olan, ya da her ikisi birden olan kamu mülkü, kamu hazinesi, kentler, sokaklar, duvarlar, alanlar, tapınaklar, pazar yerleri ve bunlara benzer şeyler gibi; çünkü kamusal hiçbir şey olmazsa devlet de olmaz.

Ancak Bodin'in ortak şeylerin varlığı ile Platon'un önerdiği ortaklık arasında taban tabana zıtlık söz konusudur zira Bodin'e göre özel şeylerin bulunması zorunludur: "Herhangi özel bir şey olmazsa kamusal bir şey de olmaz; kişisel bir şeyin olmadığı durumda ortak bir şeyin olması bile düşünülemez." Böylelikle Bodin devleti, başta mülkiyet olmak üzere ailelere özgü olan özel ya da kişisel şeyleri egemen erkin ilgi alanının dışında bırakmaktadır (Ağaoğulları, 2015). Başka bir deyişle düşünür, özel ile kamusala farklı alanlar tanıyıp bunların arasında uyumlu bir ilişki olduğunu ileri sürerek, burjuvazinin devlet kuramının temel taşı olan devlet-toplum (ya da sivil toplum) ayrımının ilk tohumlarını ortaya atmış olur.

Bodin'e göre, kendisinden önce hiçbir hukukçunun ya da siyaset bilimcinin doğru bir şekilde açıklamadığı egemen erk ya da egemenlik, siyasal topluma içkindir. Devleti diğer topluluk biçimlerinden ayıran başat öğedir. Nasıl ki kenarları, pruvayı, pupayı, güverteyi bir arada tutan omurgaya sahip olamamış bir gemi biçimsiz bir tahta yığınının başka bir şey değilse; bütün üyeleri ve bunların parçalarını, bütün aileleri ve dernekleri tek bir beden şeklinde birleştiren egemen erki olmayan bir devlet de devlet değildir. Bu nedenle egemenlik, devletin özüdür, var olmasını sağlayan temel ilkedir, hatta Aristoteles felsefesindeki maddeye (*hyle*) biçimini verip devinim kazandıran form (*eidos*) gibidir.

Bu anlamda egemenliğin mutlak, sürekli, bir ve bölünemez (devredilemez) ve bağımsızlık olduğunu dile getiren Bodin kendinden yıllar sonra yaşamış olan Hobbes için de bir çıkış noktası oluşturur (Bodin, 1606, s. 84-85). Egemenliğin mutlak olmasını egemenin iradesinin adaletten üstün olduğu şeklinde açıklayan Bodin, buna rağmen egemenin iradesinin kişisel irade değil kamusal iyi için oluşan irade olduğunu yani adalet ile iç içe olduğunu da vurgular. Sadece egemenin iradesi vurgusu onun sınırlandırılmamış olduğunu belirtir kurumlar ve hatta gelenekler tarafından.

Egemen ile yöneticinin birbirinden ayrı tutulması gerektiğini söyleyen ve egemenin kişilikten öte bir kurum olduğunu imleyen Bodin için yönetici süreli olarak görevlendirilmiş bir yetkilidir ve egemene ve onun yasalarına bağlıdır. Bu çerçevede değerlendirildiğinde sürekliliğin egemenliğin bir ilkesi olduğunu söyleyen Bodin, egemenlik ile egemeni birbirinden ayırarak devlet iktidarı onu kullanan kişiden (ya da kişilerden) bağımsızlaşır ve devlet düşünülebilir bir olgu durumuna gelir. Bu manada devlet egemenin eylemlerinden öte bir gerçekliğe dönüşmüş olur. Fransa Krallığı'ndaki "kral öldü, yaşasın kral" deyişi, bu anlayışın en açık göstergesidir (Eryücel, 2012, s. 68). Egemenler (krallar) gelir geçer, ama egemenlik yaşatıldığı sürece devlet baki kalır.

Bir, bölünmez ve devredilmez olan egemenlik, her ne kadar devlete içkin ise de ve bu nedenle gayri-şahsileşmiş bir iktidar anlamı taşıyorsa da, kaçınılmaz olarak *potestas* düzeyinde bir kişide (ya da kişilerde) somutlaşmak zorundadır. İşte egemen bu somutlaşma işleminin bir sonucudur ve egemenliğin bir olması gibi egemen de birdir; yani, bir kraldır ya da bir meclis. Her ne kadar

Bodin, üç çeşit devlet biçiminin bulunduğunu kabul ediyorsa da, bunların içinde egemenliğe en uygun düşenin monarşi olduğunu ileri sürer. Diğer bir deyişle, egemenlik, en iyi şekilde kralın, prensin kişiliğinde somutlaşmaktadır (Hardt ve Negri, 2012, s. 103). Ancak bir yanlış anlaşılmaya yol açmamak için şu noktayı bir kez daha vurgulamak gerekir: Prens egemendir, fakat egemenlik demek değildir. Bununla birlikte, devlet ister istemez kralda somutlaştığı için, egemenlik ile kralın birbirine karıştırılması kaçınılmaz olur. Ancak kralın, biri özel diğeri kamusal iki kişiliğe birden sahip olduğu gözden kaçırılmamalıdır. Bu bağlamda, dönemin İngiliz kraliyet hukukçuları, bu anlayışı *kralın iki bedeni* kurgusuyla ortaya koymuşlardır.⁶

Egemenliğin sınırsızlığı ile egemenin sınırsızlığının aynı şeyler olmadığını söyleyen Bodin bu konuda egemenin Tanrısal yasalar, anayasalar, özel haklar ile sınırlı olduğunu zira ancak bu şekilde varlığını devam ettirebileceğini söyler (Ağaoğulları, 2015). Yani sınırsızlık *auctoritas* içindir ve o egemenliğin alanıdır, fakat *potestas* yani onun kullanımı sınırlandırılmalıdır. Ama bu kuramsal sınırlamaların hiçbir pratik anlamı yoktur ya da bir başka deyişle, sınırlamalar egemeni ancak vicdanen bağlayabilir. Çünkü kral, doğal (tanrısal) yasalara aykırı birtakım işlere girişse, adaleti ayaklar altına alsın bile, ona karşı hukuki anlamda bir yaptırım uygulanamaz. Kral, bu tür davranışlarından dolayı tiranlığa kaymış olmasına karşın, yeryüzünde hiçbir güç tarafından sorumlu tutulamaz, yargılamaz, cezaya çarptırılmaz. Hatta doğal (tanrısal) yasaların sahibi olan Tanrı'nın bile egemeni bu dünyada zorlama gücü yoktur. Bodin'in deyişiyle, "bir monark akla gelebilecek her türlü kötülüğü, dinsizliği ve gaddarlığı yapmış olsa da, uyruklar, gerek bireysel, gerek topluca olarak, ne *de facto* [fiili], ne de *de jure* [hukuki] biçimde onun saygınlığına ve yaşamına kastetme hakkına sahiptirler." Demek ki keyfiliğe kaçıp tiranlığa sapsın krala karşı halkın (ya da halkın herhangi bir bölümünün) direnme hakkı bulunmamaktadır.

3. Egemenliğin Kişiselleşmesi

Bodin'in ve ardıllarının aksine egemenliğe kişisel bir kavram olarak yaklaşarak onu yapıbozuma uğratan Bataille'in bu konudaki fikirlerini anlamlandırabilmek için onun genel felsefesinin nerede konumlandığını görmek gerekmektedir. Diğer bir ifadeyle, Bataille'in egemenlik tanımı politik bir kategoriden ziyade ontolojik bir kategoride değerlendirilmektedir ki bu da onun egemenlik tanımının/tanımlarının daha iyi anlaşılabilmesi için söz konusu çalışmalara bakmakta fayda olacağını göstermektedir (Aksoy, 2011). Bu çerçevede öncelikle Bataille'in felsefesinin temel yapı taşları üzerine odaklanılacak ve akabinde onlarla bağlantılı olan egemenlik kavramı üzerine bir tartışma yürütülecektir.

Nietzsche ve Heidegger gibi filozofların etkisinde kalmış olan ve bunlar üzerinden düşüncede gerçeküstücülüğe yöneldiği görülen Bataille (1897-1962), özellikle Nietzsche'nin düşünce çizgisini daha da derinleştirerek felsefesine yön verir.⁷ Felsefesini yasaklar ve yasakların ihlali

6 Kralın iki bedeni vurgusu Hobbes'un devlet mülkiyet sahibi olamaz ama kralın kendisi mülkiyet edinebilir ilkesiyle de benzerlik taşımaktadır.

7 Bu noktada bir isimden daha bahsetmenin gerekli olduğunu düşünmekteyim: William Blake. Bazı kitaplarında söz konusu şairin "taşkınlık güzelliştir" ve "muhalafet gerçek dostluktur" cümlelerini kullanan Bataille, *Edebiyat ve*

(*transgression*) üzerine kuran Bataille, tabuların çiğnenmesi anlamına gelen erotizmi, “ölüm içinde olma durumunun (süreksizliğin) sürekliliğinin yolu” şeklinde tanımlar. Diğer bir deyişle, süreksizliğin ihlali anlamına gelen erotizm, yasakların ihlali veya çiğnenmesi anlamı taşır (Lechte, 2006, s. 184).

Kötülüğün, Bataille'nin merkezi konularından biri olduğunu dile getiren yorumcular için onun düşünce yapısında kötülük hayatın en temel gerçeklerinden biri olarak belirir. Ona göre kötülük, bir ahlaktan yoksunluk durumu ya da ahlaki yetersizlik değil, tam tersine ‘verili ahlakı’ yadsıyan başka tür bir ahlakın koşuludur (Bataille, 2004, s. 12). Gerçek özgürlüğü, yaşamı kışkırtmak ve aşmak olarak değerlendiren Bataille, özgürlüğü ve değerleri yeniden yaratmanın kötülükten geçtiğinin altını çizerek, kötülüğe yaklaşımını bir kez daha göstermiş olur. Konformist düşünce tarzından arınmış olan yazara göre, “iyiliğin boyun eğdirici uzlaşmacılığından kurtulmak” insanoğlunun yegâne amacı olmalıdır.

Bu durumu iç deney(im) olarak tanımlayan Bataille, söz konusu deney(im)in birey olmanın aracı olduğunu ifade eder (Bataille, 2006):

“İnsanın olabilir ucuna yaptığı yolculuğu deney olarak adlandırıyorum. Bu yolculuğu herkes yapamaz, ama yaparsa, bu yolculuk olabilir sınırlayan şimdiki değerlerin, otoritelerin yadsınmasını öngörür. Diğer değerlerin, diğer otoritelerin yadsınması olgusundan, gerçek varlığa sahip deneyin kendisi kesin olarak değer ve otorite olur” (s. 26).

Bu deney(im)e girebilmek için öncelikle ‘Tanrı’nın reddedilmesi’ gerektiğini zira dogmatik kabullerin iç deney(im)e sınırlar koyduğunu ifade eden yazar, burada metaforik olan Tanrı ile *boyun eğdirici uzlaşmacılığa* da temas etmektedir.⁸ Bu açıdan değerlendirildiğinde, Tanrıtanımazlık, Bataille’de, otorite (iktidar) sorunu ile yakından ilgilidir zira Tanrı’nın varlığının kabulü insanı varoluş sorununu irdelemekten ve yanıtlamaktan alıkoymaktadır (Bataille, 2006, s. Önsöz).⁹ Tanrı’nın kabul edilmesini ‘köleleşmek’ olarak değerlendiren yazarın, bir çilekeş olduğunu ve fakat ters yönde işleyen bu çilede insanı bütün nimetlerden el çekmeye değil, tam tersine bütün yasakları aşmaya götürdüğünü görebilmek gerekmektedir.

Söz konusu aşma durumunun en açık ve edebi anlatımını ‘*Gözün Hikâyesi*’ adlı kitabında yapmış olan Bataille, kitap boyunca insanlara anlamlı görünen her şeyin içini boşaltarak ‘anlam’ denilen şeyin ne olduğunu sorgulatması çok çarpıcıdır. Bu çerçevede kitapta geçen yazarın aracıyla bir ‘kızı ezerek öldürmesi’ sahnesindeki ‘duygusuzluk ve anlamsızlık hali’ rahatsız edici düzeyde çarpıcıdır

Kötülük kitabında yer verdiği Blake’in kendisini en çok heyecanlandıran isimlerin başında geldiğini ifade etmektedir (Bataille, 2004, s. 64).

8 Bataille eserlerindeki metaforik ve metonimik yaklaşımlar üzerine Roland Barthes ‘*Gözün Hikâyesi*’ kitabının önsözüne yazdığı ‘*Göz Metaforu*’ isimli değerlendirme oldukça kafa açıcıdır ve Bataille’in daha iyi anlaşılmasını sağlamaktadır (Bataille, 2014, s. 75-86).

9 Tanrı’nın kabulünü bir plan/tasarının varlığının kabulü olarak değerlendiren Bataille, kitaba başlarken yaptığı plana dahi uymadığını belirterek, yaşayışında da egemen olan aşkınlığı ifade etmektedir (Bataille, 2006, s. 25-26). Diğer türlü yazar için düzen içinde uyulan kuru ve sözsüz bir anlatımdan başka bir şey değildir zira içsel deney tasarısı alanından çıkmaktır.

(Bataille, 2014, s. 91-92). ‘Kahkaha’ atmayı (gülüş) korkunun ve hoşlanmamanın göstergesi ve hatta korkuyu savuşturan bir savunma mekanizması olarak nitelendiren Bataille’in duygusuzluk halinin gerekçesi de anlaşılabilir (Botting ve Wilson, 1997, s. 1). Diğer bir deyişle, iç deney(im)e erişebilmenin yolu, ‘mevcut koşulları anlamlandıran şeyleri’ duygulardan arınmaktır.

Çılgılık, kahkaha, gözyaşı gibi şeylerin yol açtığı rastlantı konusuna da değinen Bataille’a göre bilgi tarafından daima ‘istisna’ haline getirilen bir şey olmasına karşın ‘rastlantı’, yaşamın gerçekliği ve ona getirilmiş dengesizliğin karşılığıdır (Lechte, 2006, s. 183).¹⁰ Diğer bir ifadeyle, ‘rastlantı’ sistemin ötekisini çağrıştırmaktadır. Bu anlamda bilgi ve bilme meseleleri ile ilgili sorunu da ortaya koyan Bataille, bilimsel verilerin olguları belirli bir dil kümesinin içine sokarak, dilsel oyunlar aracılığıyla insanın hiç yaşamadığı yapay bir dünya yarattığını dile getirir ve onun iç yaşama uzak kalmasını şiddetle eleştirir (Bataille, 2006, s. Önsöz). ‘*Gözün Hikâyesi*’ kitabını yorumlarken kullandığı “(onu) bu kadar güçlü ve rahatsız edici yapan neden, Bataille’in, pornografinin nihai anlamda cinselliğe değil, ölüme dair olduğunu daha iyi anlamasıdır.” ifadelerle Susan Sontag durumu çok açık bir şekilde özetlemektedir (Bataille, 2014, s. 54). Zira Bataille için ölüm tıpkı cinsellik (ve sonunda gelen üreme) gibi doğanın yitim araçlarından yani fazla enerjiyi boşaltarak “kuşakların birbirini izleyişini zamana pay eden” araçlardan biridir (Bataille, 2010, s. 58-59).¹¹

Özetle, Bataille ‘verili olan’ ile yetinmenin yetersizliğinden dem vurarak geliştirdiği felsefesi ile sadece Nietzsche’nin devamı olmakla kalmamış, aynı zamanda onun fikirleri ile kendininkileri harmanlayarak yasak, ihlal, kötülük, rastlantı, duygusuzluk ve boyun eğdirici uzlaşmacılık gibi terimleri yerinden ederek pratik hayata dair önemli argümanlar öne sürmüştür. Kendall (2007) Bataille’in yaptıklarını şu satırlarla anlatır, “O varsayımları ve onaylamayı mümkün kılan işlemleri yıkmak için yazdı. O kelimeleri bozmak, bütünlüklü iletişimin imkansızlığını keşfetmek ve heterojen, farklı ve kutsal gibi olanaksızlıkların da iletişime dahil olabileceğini gösterecek bir alan açmak için yazdı” (s. 8).

Bataille’in yerinden ettiği ve dönüştürdüğü argümanlar sadece yukarıda ifade edilen terimler değildir. Bu argümanlardan bir diğeri de makalenin asıl konusunu teşkil eden ‘egemenlik’ kavramıdır.

“Faydanın ötesinde tüketimin adıdır egemenlik”, “bir işçinin döngüsünün dışına çıkabilmesidir”, “Egemenlik kaygının yok olduğu andır” ve “insanın insanlığıdır egemenlik” şeklinde tanımlamalar ile egemenlik kavramını açıklayan Georges Bataille’in egemenlik kuramı aslında geniş bir felsefi çalışmanın sonuç bildirisinden başka bir şey değildir (Aksoy, 2009). Diğer bir ifadeyle, Bataille’in egemenlik tanımı politik bir kategoriden ziyade ontolojik bir kategoride değerlendirilmektedir ki

10 Rastlantının önemi, Bataille’in kitap yazmasına da yardımcı olduğu düşünüldüğünde daha net anlaşılacaktır (Bataille, 2014, s. 175-177).

11 Ölümün metaforik olarak da bir anlamı olduğunu gördüğümüz Bataille’a göre ölüm, içsel deneyime erişme anıdır ki bu noktada ölümün kolları arasında olan insanın ahlaksal egemenlik durumuna gelememesinin nesnelere arasındaki bağı koparamamasından kaynaklandığını dile getirir (Bataille, 2006, s. 68-70). Diğer bir ifadeyle, ölüm Bataille için bireyin kendini bu dünyadan koparması ile mümkün olur yani “ölmek için tanrı olmak gerekir.” Söz konusu tanrısallaşma durumunda Tanrı’nın varlığını da ortadan kaldıran Bataille, iç deney ile Tanrı’yı öldürmeyi bir kez daha gerçekleştirmiş oluyor.

bu da onun egemenlik tanımının/tanımlarının daha iyi anlaşılabilmesi için söz konusu çalışmalara bakmakta fayda olacağını göstermektedir (Aksoy, 2011). Diğer bir ifadeyle, Bataille'in egemenlik kuramını onun genel felsefi çabasından bağımsız olarak düşünmek sağlıklı bir yaklaşım olarak gözükmemektedir (Aksoy, 2009).

Marksist literatürden devraldığı 'yabancılaşma' ve 'insanın şeyleşmesi' terimlerine karşın tarihi lineer (ereksel) değerlendirmeyen Bataille için tarih 'içkinliğe yabancılaşmanın tarihi' olarak tanımlanır. Zira ona göre modernliği, bir ilerleme, kalkınma, medenileşme tarihi olarak anlatmak, gelişmenin standardını veya normunu evrensel bir biçimde Batı uygarlığının koyduğu ereksel bir süreç olarak sunmak, genel yasaları örten ideolojik bir kurgudan başka bir şey değildir (Direk, 2012). Bu sebeple Bataille'in tarih okuması ne Rousseau'nunki gibi doğa durumundan çıkışı ifade eden 'çitleme' yani lüks tüketimin lanetlenmesi ne de diğer düşünürlerde olduğu gibi bir zorunluluğun sonucudur. Onun okumasında tarih, 'lanetli pay' olarak isimlendirilen üretim fazlası malların tüketiminde ortaya çıkar. Diğer bir ifadeyle, 'tarihin ekonomik yasalarına' inanan Bataille, Marx'ın aksine üretim tarzı ve ilişkilerinin değil, 'tüketim tarzı ve ilişkilerinin' incelenmesi gerektiğini belirtir (Direk, 2012).¹²

Söz konusu üretim tarzı ve ilişkileri bağlamının, insanın ekonomi ile ilişkisinde özel amaçlar ve sonuçlar ile sınırlandırıldığı bir durum yarattığını belirten Bataille (ki buna *sınırlı ekonomi* adını verir), söz konusu oluşumun insanı gerçek doğasına karşı körleştirdiğini ifade etmektedir (Mansfield, 2010, s. 19). Bu anlamda tüketim ilişkilerinin öneminden bahseden ve bunun insanı kendi doğasına kazandıracak durum olduğunu ifade eder Bataille (*genel ekonomi*). İçkinlik ve aşkınlık sınırlarının sürekli değişim içinde olduğu ifade eden Bataille, kutsal ile tarih çizgisini birbirinden ayırmaz (ki isimdeki 'lanetli' ibaresi de onun bir göstergesidir).¹³

Kutsal olan ile ilişkisini çözmek adına öncelikle 'lanetli pay' ile ne anlatılmak istendiğine bakmakta yarar vardır. "Yaşayan bir organizma yerkürenin yüzeyindeki enerji oyunuyla belirlenmiş bir durumda bulunur ve çoğunlukla, yaşamını sürdürmek için zorunlu olandan daha fazla enerji alır." cümlesi ile düşünür, söz konusu enerji fazlasının ne şekilde tasarruf edileceği sorusunun önemli olduğunu belirtir. Bu noktada organizmanın büyümesi adına 'yatırım yapılması' bunlardan ilki ve akla en uygun olanıdır (Bataille, 2010, s. 49). Ve fakat eğer belirtilen organizma doygunluk seviyesine geldiyse, yapılacak tek şey '*harcama*' yani tüketimdir (Bataille perspektifinden, *üretken olmayan tüketim*).

Harcamanın kişinin fazlayı "şey" olarak, şey olmuş olanlar olarak yok etmesi anlamına geldiğini söyleyen Bataille, bu harcama sayesinde kişinin ürün ile olan bağımlı da kesmiş olarak egemenliğe erişebileceğini belirtir. Bu anlamda özgürlüğün gerçek anlamı ortaya çıkmış olur zira kişi sunuyu

12 Bataille'in egemenlik kavramsalının (ontoloji), ekonomi terimi ile yakın ilişkisini açıklamak adına 'enerji ekonomisi (*economics of energy*)' terimini kullanan düşünürlere göre, Bataille söz konusu enerjiyi felsefi, spiritüel ve politik anlamlarında kullanmaktadır (Mansfield, 2010, s. 9-11).

13 Burada belirtmek gerekir ki sınırlı ekonomi ile genel ekonomi birbirinin alternatifi veya zıddı olan iki ekonomik model değildir. Söz konusu ikiliden sınırlı ekonomi genel ekonominin bir parçası olarak değerlendirilmelidir ki ilerleyen bölümlerde harcamanın hangi şartlarda oluşacağına dair açıklama yapılacaktır.

(fazla) karlı faaliyet dünyasına bağlayan bağı kesip atarak, egemenliğini ilan eder (Bataille, 2010, s. 76-77).¹⁴ Diğer bir ifadeyle, yasaların ilanının dışına çıkarak, kötülük düzeyine erişmiş olan kişi, bireyselleşmesini gerçekleştirmiş olur.

İşte bu üretim fazlası sonucu ortaya çıkan şey anlamında ‘lanetli pay’ın harcanmasında alınacak karara bakan Bataille, tarih boyunca Azteklerden Müslümanlara ve daha nice değişik topluluklarda söz konusu ‘payın’ değişik harcanma biçimlerine rastlandığını belirtir (Direk, 2012). Dolayısıyla klasik ekonomi anlatımında açıklandığı gibi sadece kapitalist üretim ilişkilerinin bir ürünü olmayan bu tüketim alışkanlığı hem yöntemleri hem de sonuçları bakımından farklı örnekler göstermektedir.

Bu noktada egemenliğin anlaşılabilmesi için insana özgü olan ‘festival’ aleminin anlaşılması gerektiğini ifade eden Bataille, ‘festival’ terimiyle metaforik olarak eğlenti anlamındaki festivalden daha geniş olmak koşuluyla insanların ‘içkinlik alemi’ dediği şeyi bulması anlamı çıkarılmaktadır.¹⁵ Diğer bir ifadeyle, ‘yasaklar’ın olmadığı alem olan içkinlik alemini bir fenomenolojik kavram değil ontolojik bir kavramdır. Bu alemin dışına çıkarak dünyaya adım atan ve kurucu haline gelen insan, yadsınmış, bastırılmış ve unutulmuş halde bir yaşam sürmeye mecbur bırakılır.

Kutsal deneyimin de Bataille için ilgi çekici olmasının sebebi onun içinde kaybedilen içkinliğin aşkınlık ile yaşandığının düşünülmesidir (Direk, 2012). Diğer bir ifadeyle, eğer biz bu kutsal dünyada bize konulan sınırlarımızı aşarsak yitirdiğimiz en büyük değerimiz olan içkin yaşamımıza ulaşabiliriz. Bu durumu açıklarken Bataille (2004), “özgürlüğün isyan ile olan sıkı ilişkisinden” bahseder ve gerçek özgürlüğün yaşamı kışkırtmak ve aşmak olduğunu belirtir. Zaten Bataille’in bakış açısına göre egemen olay, lüksün gelişmesi ve giderek daha masraflı yaşam biçimlerinin meydana gelmesinden başka bir şey değildir (Mansfield, 2010, s. 20). Bu anlamda hayatın kendisinin amaçsızlıkla malul olduğunu dile getiren Bataille, ayrıca uzamın dünya ile sınırlı olduğu düşünüldüğünde gelişme diye bir şeyin olmadığını ve bu çerçevede klasik ekonominin anlattığı gelişme, büyüme ve ilerleme gibi tasarrufların hayatın kendisine aykırı olduğunu ifade eder (Bataille, 2010, s. 57-58).

O halde kutsal-olmayan dünya doğanın yadsınması ile kuruluyor ise kutsal olanın alanı da dünya ekonomisinin yadsınması ile kurulabilir. Bu da bizi yasaların kesintiye uğradığı (en azından

14 Üretimin harcama karşısında ikincil niteliği şeklinde açıklanabilecek olan Bataille yaklaşımı, yaşadığımız dünyanın yitime mahkûm olduğunun altını çizer (Bataille, 2010, s. 12). Hatta toplumların varlığını sürdürmesinin ancak önemli ölçüde ve giderek büyüyen *üretken olmayan harcamalar* pahasına mümkün olduğunu ifade eden Bataille, Amerikan yerlilerinin *potlach* uygulamasını örnek olarak verir (Bataille, 2010, s. 26-28). Söz konusu uygulamanın şenlik (festival) ile benzer bir aşkınlığa sahip olduğunu belirten Bataille, istikrarı koruma amacının ticaret ekonomisinden farklı bir araçla sağlandığını şöyle açıklar (Bataille, 2010), “Harcama yine mevki edinme ya da mevki koruma amaçlıdır, ama kural olarak, bir başkasının mevkiini yitirmesine yönelik değildir” (s. 29). Onun teorisinin karşılığı tam olarak harcama ile merite edinmede gizlidir (Bataille, 2010, s. 86-87).

15 Bu durumu daha iyi açıklamak için Lee (2001), Bataille’in *interest* (çıkar) ve *desire* (arzu) kavramlarını tezat olarak gördüğünü dile getirir (s. 38). Diğer bir ifadeyle, çıkar kavramının “mantık çerçevesinde” hareket etmenin karşılığı olduğunu dile getiren Bataille, onun nefsin korunmasından (*self-preservation*) başka bir anlam içermediğini ve elde etme projesinin bir parçası olduğunu söylemektedir. Diğer yandan arzunun kişiliğin kaybedilmesi ve zorunluluk alanının dışına çıkmak itibarıyla egemenlik olduğunu açıklamaktadır.

geçici olarak) festival âlemine götürür. Diğer bir deyişle, festival dünyayı yadsıyarak insanların döngülerinden çıkarak özgürleşmesinin yolunu açar. Dolayısıyla, ‘yadsımanın yadsınması’ ile tabi olmayı reddeden insan kendi bilincini (*içsel deneyim*) doğurmuş olur (Botting ve Wilson, 1997, s. 23-24).¹⁶ Bu durumu *potlach* uygulaması üzerinden açıklayan Bataille, toplumsal mevkisinin korunmasının yolunun servet birikimi ile değil, şenliklerde (festival, bayram) yapılan harcamalarla kendini gerçekleştirilebileceğini söyler (Bataille, 2010, s. 29). Günümüzde söz konusu harcamanın toplumsal ayağının yok olduğunu dile getiren Bataille’in harcamanın egemenlik demek olduğu argümanını bu çerçeveden değerlendirmek gerekmektedir. Diğer bir deyişle, arkaik toplumlarda gösterişli harcamaların masraflarının karşılanması durumu, bizzatıhi ‘gücün simgesi’ haline gelmekte ve şef yaptığı harcama ile kudretini dile getirmekteydi. Günümüzde ise bu durum tamamen kişiselleşmiş ve kişisel egemenliğin sembolü haline gelmiştir zira gelişen toplumda (özellikle burjuva) harcama gereksiz ve zararlı kılınarak, ‘evrensel cimrilik’ yaratılmış olundu (Bataille, 2010, s. 30-31).¹⁷ Söz konusu durumu “insan doğasının yitimi” olarak değerlendiren düşünür, bu noktada sınıf mücadelesinin (devrim) yolunu da göstermiş olur (Bataille, 2010, s. 34).

Bu anlamda bilinç *an’ının* (büyümenin harcamaya dönüşeceği anın bilincine varmak, tam anlamıyla *kendinin bilincidir*, yani nesne olarak hiçbir şeyi olan bir bilinçtir) kendisine egemenlik diyen Bataille, hiyerarşik, teritoryal ve kurumsallaşmış olarak bilinen klasik egemenlik tanımını değiştirerek, onu bireysel bir olgu olarak ele almaktadır (Aksoy, 2011). Egemenliği tanımlamak için ilkin hukuki terimlere başvurulmaması gerektiğini ifade eden düşünür, önce tabi olanın kendine egemen olup olmadığına bakılmasını salık verir. Zira onun için insan, hukuksal varoluştan farklı olarak göksel uzamda tek başına olan ve kapalı sistemlerle sınırlandırılmayan bir varlıktır (Bataille, 2010, s. 35). Başka bir deyişle, Bataille için egemenlik kulluk ve as-üst ilişkisinden farklı, krallar ve firavunlar ile ilgili olmayan, feodal veyahut dini hiyerarşilerin dışında olan bir durumdur, *egemenlik insana aittir* (Bataille, 1991, s. 197).

Tebaanın kendisine egemen (yani toplumsal sınırların dışına çıkarak ihlalin hazzına erme) olma durumuyla egemenliğin işleyeceğini dile getiren Bataille, yazılarında ve denemelerinde öznellik (*subjectivity*) ile egemenliği birlikte kullanır (Lee, 2001, s. 36).¹⁸ Nesne merkezli tanımlama yapmak

16 Bu konunun daha iyi anlaşılabilmesi için ‘işe yarar (*utility*)’ terimine başvuran Bataille, “yararlı olanın ötesine geçmek egemenliğin sahasında olmaktadır” tanımlamasını yapar ve bu şekilde egemenliğin yararın reddi olduğunun altını çizer (Kennedy, 2018). Başka bir deyişle, egemenlik insanın toplumsal ilişkiler içerisinde ona biçilen tanımın (ki bu tanım onu yararlı olarak kodlar) dışında hareket edebilmesidir (Aksoy, 2011). Durumu lanetli pay üzerinden okuduğumuzda tüketimimizi bize dikte edilen sınırların dışına çıkardığımızda yani egemence tüketim safhasına geçtiğimizde sistemin fazla enerjiyi (lanetli pay) boşaltmak adına savaşa başvurmasının da anlamsız olacağını ima etmiş olan Bataille, klasik egemenliğin bir parçası olan savaş ve barış ilan etme hakkını da dolaylı olarak devletin elinden almış olur. Diğer bir ifadeyle, egemence tüketen birey savaşın gerekçesini ortadan kaldırmıştır.

17 Söz konusu durumun doğadaki karşılığının Güneş ile görüldüğünü dile getiren Bataille, güneşin görkemini almadan verme (karşılıksız dağıtma) durumuna borçlu olduğunu ve bunun da insanların içindeki arkaik duygunun halen canlı durduğunu belirtir (Bataille, 2010, s. 54-55). Bu durumu başka bir eserinde “Ar damarımız çatlamamıştı – tam aksine-; bir şeyler, bizi mümkün olduğu kadar çabuk hem ardan hem de arsızlıktan kurtulmak için zorluyordu” cümlesi ile aktarır ve insanın doğasına dönüş enerjisini vurgular (Bataille, 2014, s. 92).

18 “Bizimkiler geliyorlardı, bu kaçınılmazdı. Ancak, bir an bile olsun kaçmayı ya da skandalın etkisini azaltmayı hayal etmedim. Tam aksine, sakın bir şekilde kapıya yöneldim ve onu ardına kadar açtım” ifadeleriyle Bataille (2014), toplumsallığa karşı duruşun egemenliğe gidişini açıkça belirtmektedir (s. 101).

yerine, öznenin nesneyi kuşattığı kavramsallara yer verilmesi gerektiğini belirtir. Diğer bir ifadeyle, nesne anlamsız kılınarak özne serbest bırakılır ve böylelikle iç deneyim alanına girilmiş olunur (Lee, 2001). Böylelikle bilim eliyle yaratılan ‘homojenleştirme ve aynılaştırma’ kabul edilmeyerek, asimilasyonun da önüne geçilmektedir.¹⁹ Bu durumun göstergelerinden birini ‘entelektüel atık (*intellectual waste*)’ tabiriyle açıklayan Bataille, dünyaya şekil vererek mutlu olan akademisyenlerin, şekilsizliği ile devamlı ve canlı olan dünyayı sonlandırdığını belirtir (Kennedy, 2018, s. 117-118).

Dolayısıyla, modern zamanda egemenliğin ontolojik bir durum olduğunu söyleyen Bataille için egemenliğin siyasi tanımını yapmak arkaik insanın yaşamını tarif etmek anlamında kölelik ile eşdeğer görülen bir durumdur (Bataille, 1991). Diğer bir ifadeyle, klasik dönemde egemen (kral) halk tarafından bir şekilde seçilen ve insanlardan farklı olan ve kendinde özne olan bir varlıktır. Bu özne olma durumuna göre de arkaik insan kendini tanımlar ve onun öznelliğinde özne bulurdu.

Bu kurulum aşamasında bireyi arayan Bataille, *ranking* sayesinde insanların kendini kral ile benzerlikler üzerinden yani ona olan mesafeden ifade ettiğini görür (Bataille, 1991, s. 246-247). Aslında bu noktada arkaik dönemin köle bireyini anlatan Bataille, temsil ilişkisi üzerinden ilerleyen modern devlet teorisinin de bir fotoğrafını çeker. Ayrıca Freud’un özdeşleşme terimi ile aslında bilincine erişme yetisinde olan ve hatta bu bilinç üzerinden temsilcisini seçen bireyin sonradan kendi bilinci ile kendini söz konusu lidere tabi kılarak aslında yine köle durumuna gelme döngüselliğinden sıyrılmadığını örneklemiştir.

Genel olarak 20.yy özel olarak da Bataille’in içinde bulunduğu ekolü tanımlamaya çalışan ve Bataille’in ‘*İç Deney*’ kitabına da önsöz ile katkıda bulunan Mehmet Mukadder Yakupoğlu söz konusu ekolleri ve iktidar ile olan ilişkilerini şu şekilde tanımlamaktadır (Bataille, 2006):

“XX. yüzyıl Fransız felsefesi iki ana kola ayrılır. Bir tarafta Marksizmle beslenen Hegel felsefesi izleyicileri (fenomenoloji ile birlikte) olan Sartre, Merleau-Ponty, Althusser çizgisi, diğer tarafta Nietzsche’nin izleyicileri Bataille, Foucault, Deleuze, Guattari çizgisi. Bu iki çizgiyi birbirinden ayıran en önemli olgu otorite (iktidar) sorunudur. Hegel izleyicileri insanı, sistemin otoritesine teslim etmiş ve Marksist çizgide araçsallaştırmıştır. Nietzsche izleyicileri ise sistemi reddetmiş, insanın kendi varlığını her otoriteden bağımsız olarak gerçekleştireceğini ileri sürmüşlerdir.” (Önsöz)

4. Sonuç ve Değerlendirme

İnsanoğlunun dünyadaki gücünü keşfetmesine ve kendine biçtiği bu değeri akıl ve aklın potansiyeline ilişkin yeni bir bilinçle bütünleştirmiş olmasına verilen isim olan modernliğin

19 Söylemin homojenleştirici etkisinden bahsederek onu reddeder. Diğer bir ifadeyle, söylemin diyalektik doğasının dışsal (*excremental*-dışkı) karakterleri boşa çıkardığını ve bu sayede nesnelerin onları ihlale (*transgression*) yönelten aşırı yönlerinin törpülendiğini dile getiren Bataille için iç deneyime girebilmek için bilgiyi temsil eden söylemin durması ve bilgisizliği temel alan sessizliğin başlaması gerekir (Bataille, 2006, s. Önsöz). Bu anlamda, korku gibi yaşam ve bilmek ile ilgili olan iletişim, insanın iç deney(im)e gidişinde engelleyicilerden bir tanesidir ve Bataille için iletişimi reddetme insanın özgürlüğüne giden en güçlü iletişim aracıdır (Bataille, 2006, s. 50-53). Ayrıca bu noktada Bataille ile söyleme kışkırtılan şeyin iktidarın çekim alanına girmesi itibarıyla siyasetin parçası olacağını söyleyen Foucault arasındaki benzerlik dikkat çekmektedir. Diğer bir deyişle söylem her iki düşünür için de kısıtlayıcıdır.

evrimiyle eşgüdüm içinde Avrupa'da gelişmiş ve Avrupalı bir kavram olan egemenlik, Avrupadan çıkmış olmakla birlikte büyük oranda Avrupa'nın dışarıyla ilişkilerinde merkezi bir öneme sahiptir (Hardt ve Negri, 2012, s. 90-91). Diğer bir ifadeyle, egemenlik hem içeride hem de dışarıda Avrupa'ya tepkinin ve Avrupa tahakkümünün kavramı olmuştur. Bu çerçevede değerlendirildiğinde egemenliğin ilki dışarı ile ilişki anlamında Avrupa'nın dünyaya hükmetmesi, ikincisi ise devlet işlerinin yürütülmesi anlamında Avrupa içerisinde hükmetmek olduğu anlaşılmaktadır.

Söz konusu 'iki yüz'lülük hali egemenlik tartışmalarını oldukça geniş bir perspektiften okumamıza yardımcı olmaktadır. Bu yardımcı olmanın aynı zamanda söz konusu iki yaklaşımı aynı potada eritme konusunda zorluklar yarattığı da görülmelidir. Bu zorluğu göz önüne alan makalenin yazarı meselenin tahakküm boyutunu başka bir sefere bırakmak üzere bu makalede yoğunluklu olarak devlet ile ilgili olan kısmını ele almaya çalışmıştır.

Egemen gücün mutlak, sınırsız, tek, bölünemez ve devredilemez olduğunu savunan ve Niccolo Machiavelli, Thomas Hobbes ve makalede bahsi geçmiş olan Jean Bodin tarafından dile getirilmiş olan klasik egemenlik teorisinin, ulus devletleri egemenliğin yegâne temsilcisi olarak konumlandırmıştır. Buna karşın federalizm, kuvvetler ayrılığı, hukuk devleti, insan hakları ve insani müdahale, ulus-ötesi kuruluşlar, sivil toplum gibi kavramların sahneye çıkışı klasik egemenlik kuramında belirli dönüşümlerin yaşanmasına yol açmıştır. Bu anlamda John Locke, ve Emmanuel Sieyes gibi isimlerin ve fikirlerinin ön plana çıktığı ve egemenliğin devletin alanı olmaktan çıkarmamakla belirli kısıtlamalarla karşı karşıya kaldığı görülmüştür.

Siyasal tarih boyunca sıklıkla kullanılmasına ve genellikle Bodin'in yaptığı tanımlama üzerinden okunmasına karşın kendini devletin sınırları dışında ifade ettiremeyen egemenlik kavramına ilk ve belki de en ciddi itiraz devlet merkezli yaklaşımları reddetmesi ile bilinen La Boetie'den gelir. En başta siyaseti reddeden ve bu anlamda siyasal düşüncenin en temel savlarından biri olan *zoon politicon* kavramına saldıran La Boetie tıpkı Machiavelli gibi hükmeden ile hükmedilen arasındaki ilişkiye odaklansa da, Machiavelli'nin hükmedene atfettiği ele geçirme arzusu, *virtu*, yetenek gibi kavramları ortadan kaldırarak, egemenliğin egemen varlıktan hareketle değil, onu egemen kılınanlardan hareketle anlaşılabilceğini dile getirir.

Makalenin konusunu teşkil eden Georges Bataille ise La Boetie'nin egemen kılınanlardan (insan) hareketle yaptığı egemenlik tanımını kabul etmesine karşın, onun devlet ile olan bağıni keserek, tamamen kişisel bir alandaki mücadeleden bahseder.

Sonuç olarak, bu makale Foucault'un "yüzyılımızın en önemli yazarı" olarak tanımlanmasına ve Kendall'ın ifadesiyle "Nietzsche gibi zamansız bir hayat" sürmüş olmasına karşın daima marjinal olması itibarıyla çalışmalarını bize yabancı kalan Georges Bataille ile Bodin'in egemenlik kavramlarına yaklaşımlarının kıyaslamasına atfedilmiştir. İsmi geçen iki düşünürü kıyaslamak gerekirse en önemli farklılık Bataille egemenliği ontolojik bir durum üzerinden insanın içkin alemini (tek ve sarsılmaz otorite olarak *iç deney*) bulma yolunda attığı adımlar olarak değerlendirirken, Bodin için egemenlik kurumsal ve teritoryal bir alanda oluşan ve "devletin özü

ve onun var olmasını sağlayan temel ilke” olarak tanımlanır. Ayrıca “nitelik, nesnelere doğasını değiştirmeyen” yaklaşımı ile devlet biçimleri ne olursa olsun egemenliğin kaçınılmaz olduğunu altını çizerek.

Bataille’da bireylerin (öznelere) kurucu rolde olduğu ve egemenliğin bilinç ile eşdeğer olduğu ifadesi yer alırken ve aslında egemenlik için yasakların çiğnenmesi veya döngünün dışına çıkmanın önemi vurgulanırken, özneliğin tüketimin dünyasının parçası değil, tüketimin kendisinde görüldüğünü belirtirken, Bodin egemenliğin ‘emre itaat etme’ ile sağlanacağını belirtir. Bu da bilinç ile özgürlüğüne kavuşmuş insanoğlunu (Bataille) aynı bilinç ile mutluluğa ve refaha kavuşma anlamında devlete bağlar. Diğer bir ifadeyle, Bodin egemenliği kurumsal, akli ve otonom bir organ ile eşleştirirken, Bataille’in egemenliği hem politik amaçlara bağımlılaştırılmayan ama aynı zamanda kullanışlı bilgi, yarar, gerçek gibi kavramların üretilmesi için hipotetikleştirilemeyen egemenliği anlatır (Kennedy, 2018, s. 117). Bu anlamda onun egemenliği yarar, anlaşılabilirlik ve gerçek nosyonlarını reddeder ve çalışma dünyasında hem özne hem de nesne (hayatın parçası olmak) olan insanı bu çelişkiyen kurtararak özgürleştirir.

Her ne kadar ikisinde çıkış noktaları farklılık arz etse ve birinin ontolojik yaklaşımını diğeri siyasal alana çekse de aralarındaki ortaklık yani her ikisinde de devlete bağlı olan bir durum gözlerden kaçmayacaktır. Diğer bir ifadeyle, insanlar yasakları ihlal etse de onlara bağlı kalsa da ortada var olan YASAK durumundan kaçamadıkları için ilkinde devlet içerisindeki özgürlük, ikincisinde devletle birlikte özgürlük söz konusudur. Bu anlamda, döngüsünü kırarak bir bardak çay yerine kahvaltıda iki bardak çay içerek işçi anlık egemenliğinin tadını çıkarıyorsa da devamında o anın verdiği zararı karşılamak adına bir misli fazla çalışacaksa burada devletten bağımsız bir olguyu hayal etmek çok da mümkün değildir.

Ayrıca yukarıda da ifade edildiği üzere kendini lider/parti ile özdeşleştiren bireylerin verdikleri kararlar da bir bilincin sonucu olması itibariyle kendi egemen kararlarıyla egemen yaratmak da eğer bir egemenlikse bunun da devletten ayrı olmadığı anlaşılabilir. Devlet ile bir ilişki türünü de lanetli pay dediği ürün fazlasının/enerji fazlasının harcanmamasının getireceği sonuçlar üzerinden yapan Bataille bu nokta üzerinden de egemenlik ile devleti birbirine yaklaştırır.

Son söz olarak ifade etmeliyim ki her ikisinde de bireyin özgürlüğü ve refahı esas olması itibariyle birliktelik yani aynılık söz konusuyken birinin bunun “olabilirin en ucundaki” HİÇLİKTE diğeri de TEKLİKTE olduğunu göstermesi açısından farklılık görülmektedir.

Kaynakça

- Ağaoğulları, M. A. (Dü.). (2015). *Sokrates'ten Jakobenlere Batıda Siyasal Düşünceler* (5 b.). İstanbul: İletişim Yayınları.
- Aksoy, M. U. (2009). *Bataille's Concept of Sovereignty: An Ontological Approach to International Relations*. Ankara: ODTÜ.
- Aksoy, M. U. (2011). Hegel and Georges Bataille's Conceptualization of Sovereignty. *Ege Akademik Bakış*, 217-227.

- Bataille, G. (1991). *The Accursed Share: An Essay on General Economy* (Cilt 2 ve 3 (The History of Eroticism ve Sovereignty)). (R. Hurley, Çev.) New York: Zone Books.
- Bataille, G. (2004). *Edebiyat ve Kötülük*. (A. Sönmezay, Çev.) İstanbul: Ayrıntı Yayınları.
- Bataille, G. (2006). *İç Deney* (4 b.). (M. Yakupoğlu, Çev.) İstanbul: YKY.
- Bataille, G. (2010). *Lanetli Pay*. (I. Ergüden, Çev.) Ankara: Dost Kitabevi Yayınları.
- Bataille, G. (2014). *Gözün Hikayesi* (4 b.). (B. Serveryan, Çev.) İstanbul: Chiviyazıları Yayınevi.
- Bodin, J. (1606). *The Six Bookes of a Commonweale*. (R. Knolles, Çev.) London: Worshipful Company of Goldsmiths.
- Botting, F, ve Wilson, S. (Dü). (1997). *The Bataille Reader*. Oxford ve Malden: Blackwell Publishing.
- Direk, Z. (2012, Aralık 15). *Bataille: Tarih, Egemenlik ve Çöp*. Ocak 6, 2018 tarihinde <https://zeynepdirek.wordpress.com>: <https://zeynepdirek.wordpress.com/2012/12/15/bataille-tarih-egemenlik-ve-cop/> adresinden alındı
- Eryücel, E. (2012). Siyaset Biliminin Temel Kavramları. Ü. Özdağ içinde, *21. Yüzyılda Prens Devlet ve Siyaset Yönetimi* (s. 57-96). Ankara: Kripto.
- Hardt, M., ve Negri, A. (2012). *İmparatorluk* (7 b.). (A. Yılmaz, Çev.) İstanbul: Ayrıntı Yayınları.
- Kendall, S. (2007). *Georges Bataille*. London: Reaktion Books .
- Kennedy, K. (2018). Heterology as Aesthetics: Bataille, Sovereign Art and the Affirmation of Impossibility. *Theory, Culture & Society*, 35(4-5), 115-134. doi:10.1177/026.327.6416644506
- Lechte, J. (2006). Georges Bataille. J. Lechte içinde, *Yapısalcılıktan Postmoderniteye Elli Çağdaş Düşünür* (B. Yıldırım, Çev., s. 179-187). İstanbul: Açılım Kitap.
- Lee, J. H. (2001). Sovereign 'Subjectivity' In Bataille. *Journal of the British Society for Phenomenology*, 1(32), 36-49. doi:10.1080/00071.773.2001.11007316
- Mansfield, N. (2010). *The God Who Deconstructs Himself: sovereignty and subjectivity between Freud, Bataille, and Derrida*. New York : Fordham University Press .
- Mısıır, M. B. (2012). Egemenlik. G. Atılğan, ve A. Aytekin (Dü) içinde, *Siyaset Bilimi: Kavramlar, İdeolojiler, Disiplinlerarası İlişki* (s. 55-68). İstanbul: Yordam Kitap.
- Saygılı, A. (2014). Jean Bodin'in Egemenlik Anlayışı Çerçevesinde Kralın İki Bedeni Kuramına Kısa Bir Bakış. *Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 185-198. doi:10.1501/Hukfak_000.000.1744

Two Definitions of Sovereignty: Bodin and Bataille

Emre ŞAMLI*

Etymologically emerging from *'supranus'* which means power, sovereignty was used firstly by Jean Bodin in 16th century as “constant and continuous power of state.” This idea along with Niccolò Machiavelli and Thomas Hobbes was described as ‘classical theory of sovereignty’ that posits nation-states as the only executive organ of sovereignty. However, there are other definitions and understandings of sovereignty that were articulated by John Locke, Emmanuel Sieyes, and Jean Jacques Rousseau and pointed out different themes that affect classical theory of sovereignty such as federalism, separation of power, rule of law, human rights.

In spite of the fact that these new definitions and approaches created changes, sovereignty still was on the field of state. In other words, no changes happened that evaluated sovereignty on other field than state. The first objection to that point was raised by La Boetie who rejected the *state-centric* definitions of sovereignty. He claimed that sovereignty was not the thing could be analyzed via *'superstructural'* terms because sovereignty was created and continued by *'substructures'*; i.e., people.

Nevertheless, the term was discussed in the *state-zone* by La Boetie. Put differently, although La Boetie told that sovereignty was created by substructures (people), he could not think discuss the issue outside of state. Those who asserted that sovereignty was not about state but people and should have been discussed out of state-zone was Georges Bataille. In other words, although Bataille supported the idea of substructure like La Boetie, he positioned the term completely out of state-zone and made the term *'a daily piece of life'*.

This article analyses the understanding of what it is called *'individualized sovereignty'* of Bataille by comparing the idea of Bodin to see the differences and similarities. In that regards, the article mentions what Jean Bodin meant by sovereignty and then the perception of Georges Bataille will be clarified.

According to Bodin (1530-1596), sovereignty should be analyzed in territorial, legal, and hierarchical ways because it is topic of state, not the church or any other spiritual structures.

* University of Dundee, School of Business (Management Studies), E-mail: 2400216@dundee.ac.uk

In other word, he defined the sovereignty as state-centric manner and ended the relationship between sovereignty and church which occurred during Middle Age (Eryücel, 2012, s. 67).

The conflicts between Catholics and Huguenots were only came to an end with absolute monarchy according to Bodin and his rightfulness appeared in 1572 when *Massacre de la Saint-Barthélemy* (St. Bartholomew's Day Massacre) happened. After the massacre and the situation of France as a result, he wrote his masterpiece '*Six Books of the Commonwealth*' in 1576 and mentioned that absolute power of king and sovereignty were the only solution to be survived.

Since his idea of sovereignty is not different from state, it is better to analyze what state was meant for him.

When defining state, he used three terms including truth, family, and common things (*etat, res publique, public*) (Ağaoğulları, 2015). After explained the terms and told what state was, he took sovereignty and put it on the center of state. He claimed that sovereignty was absolute, constant, only and indivisible, and independent (Bodin, 1606, pp. 84-85).²¹ Furthermore, he claimed that sovereignty was different than manager (king, prince, and so on) because *sovereignty* was a structure beyond the individuals. In that regard, he called king *sovereign* but state sovereignty because sovereigns can temporal, but sovereignty is constant. That perception was seen in the phase of "The king is dead, long live the king!" (Eryücel, 2012, p. 68).

Contrary to Bodin and his successors, Georges Bataille (1897-1962) posited sovereignty out of state-zone and individualized it. However, in order to understand his ideas of sovereignty, it should be first analyzed his philosophical stance because sovereignty is ontologically defined rather than politically explained term in his studies (Aksoy, 2011).

Basically speaking, his philosophical stance follows Heidegger and Nietzsche and his philosophy was based on *taboo* and *transgression*. For example, for him erotism that means '*breaking the taboos*' is transgression of discontinuity (state of being death) (Lechte, 2006, p. 184). Besides, *villainy* that is pivotal term for him is not something to be lack of ethics or insufficiency, it is to deny '*the given ethics*' and that means other kind of ethic (Bataille, 2004, p. 12) because he believed that real freedom was fulfilled with provoking and transgression. In other words, the only aim of human beings should be to save themselves from '*the submissive agreeableness of goodness*' that was claimed as *inner experience*²² by him (Bataille, 2006, p. 26). To sum up, his philosophy is based on the idea that human beings should not content with '*the given*' and always try to go beyond. For this reason, he redefined (mainly deconstructed and transformed) some terms such as villainy, taboo, transgression, submissive agreeableness.

Another term that was transformed and deconstructed by Bataille is '*sovereignty*'. For him, sovereignty is "consumption beyond the utility", "getting out of loop for a worker", "the moment

21 These definition was later used by Thomas Hobbes.

22 That is the tool to be individual and only possible if God is rejected initially because essence of God is directly related to power and obeying (Bataille, 2006, p. Preface). In his own saying, accepting God means '*to be enslaved*'.

in which anxiety is vanished”, and “humanity of human” (Aksoy, 2009). None of the definitions is different from his philosophical ideas that were mentioned above.

He used the terms of *'alienation'* and *'human reification'* but in a different sense of Marxist. As it is known, Marxist literature focuses on *'mode of production'* and *'relations of production'*. However, Bataille considered *'mode of consumption'* and *'relations of consumptions'* because he believed that history was relied on what he called *'the cursed share'* (Direk, 2012). He claimed that Marxist understanding of production limited people and created specific aims for human beings (he stated that it was *limited economy*) and this situation blinded people for their *real natures* (Mansfield, 2010, p. 19). Hence, he mentioned the consumption and decision taken for that purpose makes individuals sovereign bodies (individuals) because human beings can excess and go beyond only with the decisions of consumption.

However, the consumption should be non-productive. Otherwise, people do not become individuals but remain as the players of system. In other words, when a person consumes 'the surplus' in a non-productive manner, s/he sever her/himself from the world which is based on productivity and profit (exploitation) and declares own sovereignty (Bataille, 2010, pp. 76-77). In other words, that person crosses the boundaries (rules, laws) and reaches the level of villainy. At that moment, s/he becomes individual and that is called freedom and individualized sovereignty. That moment is called *consciousness* and the relation between consciousness and sovereignty is what Bataille tried to clarify. To conclude, what he tried to tell human beings was “take the bit between your teeth”; i.e., take the control back.